

HUMANITARNA POMOČ

Humanitarna pomoč je področje zunanjega delovanja EU, s katerim se Unija odziva na potrebe v primeru nesreč, ki jih povzroči človek, ali naravnih nesreč. [Generalni direktorat Komisije za evropsko civilno zaščito in evropske operacije humanitarne pomoči](#) (GD ECHO) financira operacije pomoči in usklajuje politike in ukrepe držav članic. Parlament in Svet imata pri oblikovanju politike humanitarne pomoči EU vlogo sozakonodajalcev. Udeležujeta se tudi svetovnih razprav o učinkovitejšem humanitarnem ukrepanju.

PРАВNA PODLAGA

Člen 21 [Pogodbe o Evropski uniji](#) (PEU) določa načela za vse oblike zunanjega delovanja EU (člen 21(2)(g) zajema humanitarne dejavnosti).

Pravna podlaga za humanitarno pomoč je člen 214 [Pogodbe o delovanju Evropske unije](#) (PDEU).

Člen 214(5) je pravna podlaga za ustanovitev Evropske prostovoljske enote za humanitarno pomoč.

REGULATIVNI IN POLITIČNI OKVIR

Pravila za zagotavljanje humanitarne pomoči, vključno z instrumenti financiranja, so določena v [Uredbi Sveta](#) (ES) št. 1257/96 z dne 20. junija 1996 (uredba o humanitarni pomoči). Medtem ko so bili med pripravami na večletni finančni okvir 2007–2013 drugi instrumenti prenovljeni, ta uredba ni bila spremenjena.

Splošni okvir politike za humanitarno pomoč je opredeljen v [evropskem soglasju o humanitarni pomoči](#) (2007), ki so ga podpisale tri institucije EU (Komisija, Svet in Parlament). Soglasje opredeljuje skupno vizijo, cilje politike in načela EU na številnih področjih, kot so: mednarodno humanitarno sodelovanje, dobro donatorstvo, omejevanje tveganja in pripravljenost, civilna zaščita, civilno-vojaški odnosi. Soglasje potrjuje tudi štiri humanitarna načela: človečnost, nevtralnost, nepristranskost in neodvisnost. Besedilo določa bolj usklajen in dosleden pristop pri zagotavljanju pomoči ter povezovanje humanitarne in razvojne pomoči, kar bo EU omogočilo, da se bo učinkoviteje odzivala na naraščajoče potrebe.

GENERALNI DIREKTORAT ZA EVROPSKO CIVILNO ZAŠČITO IN EVROPSKE OPERACIJE HUMANITARNE POMOČI (ECHO)

A. Pregled in vpliv

Za obdobje 2014–2020 je bilo instrumentu za humanitarno pomoč dodeljenih 6,62 milijarde EUR. Evropska unija je vodilna donatorka humanitarne pomoči na svetu, saj zagotavlja velik delež vseh finančnih sredstev za nujno pomoč žrtvam nesreč, ki jih povzroči človek, in naravnih nesreč. Del tega financiranja prihaja neposredno od držav članic, precejšen delež pa iz proračuna EU. Generalni direktorat Komisije za evropsko civilno zaščito in evropske operacije humanitarne pomoči (GD ECHO) je pristojen za humanitarno pomoč in civilno zaščito. Sedanji komisar za humanitarno pomoč in krizno upravljanje je Hristos Stilianidis (Christos Stylianides), ki je 24. oktobra 2014 postal tudi koordinator EU za boj proti eboli.

GD ECHO se je z leti povečal in ima lokalno osebje v več kot 40 območnih uradih. Programov humanitarne pomoči ne izvaja sam, temveč financira operacije, ki jih izvajajo njegovi partnerji, kot so nevladne organizacije, agencije OZN in mednarodne organizacije. Glavne naloge direktorata ECHO so financiranje, preverjanje, ali se sredstva ustrezno upravljajo, in zagotavljanje, da dobrine in storitve partnerjev hitro in učinkovito dosežejo prizadeto prebivalstvo, da se zadovoljijo dejanske potrebe.

Ko pride do naravne nesreče ali drugega dogodka, za katerega je potrebna humanitarna pomoč, strokovnjaki direktorata ECHO najprej ocenijo razmere na kraju samem. Sredstva se nato na osnovi te ocene hitro izplačajo – to je pristop na podlagi potreb, ki usmerja delo direktorata ECHO. Pomoč se zagotavlja prek več kot 200 partnerjev, vključno z agencijami OZN, nevladnimi organizacijami in mednarodnimi organizacijami, kot sta mednarodni Rdeči križ in Rdeči polmesec, s katerimi je direktorat ECHO podpisal predhodne pogodbene sporazume. Sestava direktorata ECHO zagotavlja pregledno porabo sredstev in stalno odgovornost partnerjev.

Leta 2017 je ECHO namenil 1,5 milijarde EUR za humanitarno pomoč in civilno zaščito za ljudi v več kot 94 državah; v tem znesku se odraža stalna zavezanost Evropske komisije odzivanju na izjemno velike svetovne potrebe, ki so predvsem posledica dolgotrajnih konfliktov in rekordnega števila prisilno razseljenih ljudi po svetu, ki presega 60 milijonov. Začetni proračun EU za humanitarno pomoč se je v zadnjih letih redno povečeval z dodatnimi prenosi sredstev, v glavnem iz rezerve EU za nujno pomoč in prerazporeditev iz drugih proračunskih vrstic, pa tudi iz Evropskega razvojnega sklada.

Leta [2017](#) je bilo 46,9 % sredstev direktorata ECHO dodeljenih Afriki, 37,9 % Bližnjemu vzhodu in sosednjim evropskim državam, 6,1 % azijskim in pacifiškim državam, 2,7 % Srednji in Južni Ameriki ter karibskim državam, 1,5 % jih je bilo porabljenih za nesreče po svetu in 4,7% za dopolnilne operacije in podporo. Nadaljevala so se večja humanitarna posredovanja v Siriji in njenih sosednjih državah, na širšem območju Bližnjega vzhoda in severne Afrike, v Sahelu, Afriškem rogu, Srednjeafriški republiki, Južnem Sudanu, Jemnu in Ukrajini. Med novimi izrednimi razmerami, kjer je bila potrebna pomoč EU, so bila področja Karibov, ki sta jih prizadela orkana Irma in Maria.

EU prav tako ni spregledala „pozabljenih“ svetovnih kriz, za katere je bilo porabljenih 15 % prvotnega humanitarnega proračuna za leto 2017.

Politične prednostne naloge

Direktorat ECHO si prizadeva, da bi se učinkoviteje odzival v izrednih razmerah, in zagotavlja pomoč državam nečlanicam EU za krepitev njihovih lastnih zmogljivosti za odzivanje na krize in prispevanje k dolgoročnemu razvoju. Usklajevanje humanitarne in razvojne pomoči ter prekinitev začaranega kroga podnebnih sprememb, lakote in revščine sta ključna cilja EU.

Del prednostne obravnave odpornosti v direktoratu ECHO so tudi dejavnosti za [pripravljenost na nesreče](#). EU igra pomembno vlogo v prizadevanjih mednarodne skupnosti za obvladovanje tveganja naravnih nesreč. Ambiciozna vizija Unije za prihodnost je predstavljena v sporočilu iz aprila 2014 z naslovom „Hjoški akcijski okvir po letu 2015: obvladovanje tveganj za doseganje odpornosti“, izdanem med pripravami na svetovno konferenco OZN o zmanjšanju tveganja nesreč.

Zaradi velikega števila oseb, ki so pogosto dolgo časa v položaju beguncev in razseljenih oseb, se je EU leta 2016 odločila za uporabo bolj razvojno usmerjenega pristopa k prisilnemu razseljevanju. EU bo več poudarka namenila podpiranju vključevanja prisilno razseljenih oseb v družbo in delovno življenje ter reševanju temeljnih vzrokov dolgoročne razseljenosti v okviru [celostnega okvira za odzivanje na begunsko krizo](#) urada visokega komisarja Združenih narodov za begunce in zaveze Skupine Svetovne banke v zvezi z [razseljevanjem](#).

EU in države članice so na [svetovnem humanitarnem vrhu](#), ki je potekal maja 2016 v Carigradu, odigrale pomembno vlogo. Sama EU je sprejela 100 zavez, da bi tako prispevala k „agendi za človeštvo“, ki jo je na vrhu predstavil generalni sekretar OZN, in da bi začela izvajati t. i. veliki dogovor, to je novi inovativni dogovor med različnimi humanitarnimi deležniki za doseganje večje finančne učinkovitosti in uspešnosti.

Vključevanje vprašanj spola in boj proti nasilju na podlagi spola ostajata prednostni nalogi GD ECHO, ki je za operacije humanitarne pomoči uvedel označevalec za spol. Ker je treba dati prednost najbolj ranljivim skupinam, je v središču pozornosti tudi podpora za izobraževanje otrok v izrednih razmerah.

B. Drugi instrumenti

Pomoč EU vključuje še tri strukture: mehanizem [Evropske unije na področju civilne zaščite](#), Evropsko prostovoljsko enoto za humanitarno pomoč in nov pravni okvir za zagotavljanje nujne pomoči v Uniji.

- Mehanizem Unije na področju civilne zaščite je bil prvotno vzpostavljen leta 2001, zdaj pa vključuje 34 držav – 28 držav članic EU ter Republiko Severno Makedonijo, Islandijo, Črno goro, Norveško, Srbijo in Turčijo. Mehanizem Unije temelji na več orodjih. (1) [Evropske zmogljivosti za nujni odziv](#) zagotavljajo prostovoljni nabor vnaprej dodeljenih sredstev za ukrepanje, ki jih prispevajo sodelujoče države, in strukturiran proces za prepoznavanje morebitnih vrzeli na področju zmogljivosti; (2) [Center za usklajevanje nujnega odziva](#) deluje kot operativni center, ki 24 ur na dan vse dni v tednu omogoča nenehno usklajevanje ukrepov na področju zaščite; (3) [Skupni komunikacijski in informacijski sistem](#)

[za primer nesreč](#) (CECIS) je namenjen boljši komunikaciji v primeru nesreč prek spletne aplikacije za opozarjanje in obveščanje; (4) v Sklepu št. 1313/2013/EU z dne 17. decembra 2013 je bila predvidena tudi mreža usposobljenih strokovnjakov, ki bi bili na voljo v zelo kratkem času.

- Evropska prostovoljska enota za humanitarno pomoč je bila predvidena v členu 214(5) Lizbonske pogodbe in je bila kot pobuda [prostovoljcev EU za humanitarno pomoč](#) ustanovljena marca 2014. Namen pobude, ki krepi zmogljivost Unije za odzivanje na humanitarne krize, je povečati odpornost ranljivih skupnosti v tretjih državah. Proračun zanjo za obdobje 2014–2020 znaša 147,9 milijonov EUR.
- Nova uredba Sveta o zagotavljanju nujne pomoči v Uniji je bila sprejeta 15. marca 2016, da bi se odzvali na težke humanitarne razmere zaradi begunske krize. EU lahko z novo uredbo pomaga Grčiji in drugim prizadetim državam članicam, da poskrbijo za humanitarne potrebe beguncev. Prav tako bi se lahko v prihodnosti uporabila za odziv na druge izredne krizne razmere ali nesreče s hudimi humanitarnimi posledicami, kot so jedrske nesreče ali teroristični napadi. Za njeno izvajanje je odgovoren GD ECHO. Med letoma 2016 in 2019 bo prek partnerskih organizacij, kot so agencije OZN, Rdeči križ in nevladne organizacije, na voljo do 643 milijonov EUR sredstev EU (iz proračunskih vrstic za notranjepolitične ukrepe, brez posledic za humanitarno pomoč v tretjih državah).

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Parlament ima na področju politike humanitarne pomoči vlogo sozakonodajalca s Svetom. Pravno podlago za politiko humanitarne pomoči, ki jo predlaga Komisija (uredbe), po pogajanjih v rednem zakonodajnem postopku EU odobrita ali zavrjeta Svet in Parlament. Izvedbeni ukrepi Komisije se prav tako predložijo Parlamentu, ki ima nadzorna pooblastila. V Parlamentu je za humanitarno pomoč pristojen Odbor za razvoj (DEVE), za civilno zaščito pa Odbor za okolje, javno zdravje in varnost hrane (ENVI).

Parlament poleg tega spremlja zagotavljanje humanitarne pomoči in skrbi, da proračunske določbe ustrezajo humanitarnim potrebam. Redno poudarja, da je treba finančna sredstva za humanitarno pomoč povečati, in vztraja, naj se zmanjša vse večja razlika med obveznostmi in plačili.

Odbor za razvoj in Parlament na splošno si z mnenji in resolucijami, vključno s poročili na lastno pobudo, prizadevata tudi, da bi vplivala na strateške odločitve in usmeritve politike Komisije, na primer glede prispevka EU k svetovnemu humanitarnemu vrhu, izobraževanja v izrednih razmerah in odzivanja na epidemijo ebole. Parlament pregleduje letni delovni program Komisije in operativno strategijo direktorata ECHO. Komisar je redno vabljen k izmenjavi mnenj z Odborom za razvoj. Evropsko soglasje o humanitarni pomoči, sprejeto leta 2007, je v veliki meri zasluga trdnih stališč Parlamenta. Parlament se prav tako dejavno zavzema za druga politična vprašanja, kot so odpornost, prehranska varnost ter povezovanje humanitarne in razvojne pomoči. Odbor DEVE je 27. februarja 2019 organiziral [predstavitev o prihodnosti humanitarne pomoči EU](#).

Da bi izboljšal pregled Parlamenta nad humanitarno pomočjo, Odbor za razvoj od leta 2006 vsaki dve leti in pol imenuje stalnega poročevalca za humanitarno pomoč, ki je odgovoren za zagovarjanje proračunskih interesov humanitarne pomoči, spremljanje programov humanitarne pomoči in ohranjanje tesnih stikov s skupnostjo za humanitarno pomoč. Na tem položaju je trenutno Enrique Guerrero Salom, ki je odgovoren tudi za poročilo o izvajanju instrumenta za humanitarno pomoč. Parlament vzdržuje stalen dialog s komisarjem Hristosom Stilianidisom (Christos Stylianides), ki je nazadnje nagovoril odbor DEVE 22. januarja 2019, da bi izmenjal mnenja o delovnem programu in operativni strategiji GD ECHO za leto 2019.

Gonzalo Urbina Treviño
04/2019

